

บทที่ ๑

บทนำ

บทบาทของอภิมหาอำนาจในทางการเมืองระหว่างประเทศ

พัฒนาการของระบบการเมืองระหว่างประเทศ (ระบบโลก)

นับตั้งแต่มีชาติ-รัฐ (Nation-State) เกิดขึ้นมาในโลก ประเทศที่มีพลังอำนาจมากกว่าประเทศอื่นหรือที่เรียกว่า ประเทศมหาอำนาจ มักจะมีบทบาทและอิทธิพลในทางการเมืองระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แต่เดิมก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศมหาอำนาจมีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะระบบโลก^๑ ในช่วงนั้นเป็นระบบดุลย์อำนาจ (Balance of Power System) เพราะมีประเทศมหาอำนาจมากกว่า ๕ ประเทศ และประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ มีพลังอำนาจในระดับใกล้เคียงกัน^๒ อีกทั้งยังแบ่งกลุ่มประเทศมหาอำนาจออกเป็น ๒ กลุ่ม โดยมีกลุ่มหนึ่งเป็นตัวรักษาดุลย์ของระบบนี้ ประเทศมหาอำนาจในขณะนั้นมีอาทิเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ออสเตรีย ฮังการี อิตาลี

---

^๑ระบบโลก คำว่าโลกในที่นี้ใช้แทนคำว่า ระหว่างประเทศ (international) ดังนั้น ระบบโลกจึงหมายถึงแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก ซึ่งจะดำเนินไปอย่างหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และอาจเปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอีกแบบหนึ่งในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดู ประทุมพร วัชรเสถียร, "สหประชาชาติในฐานะเป็นระบบโลก," ใน รวมบทความความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, กรมพลศึกษา, บูรพาธรรม (กรุงเทพฯ ๖: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), น. ๓๐..

^๒คีโรกัม ภาคสุวรรณ, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: ทฤษฎีและพฤติกรรม, (กรุงเทพฯ ๖: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), น. ๑๐๘.

สหรัฐ ฯ และรัสเซีย เป็นตัวแสดงบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้น^๑ แต่ครั้งเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง ระบบโลกได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ได้รับความเสียหายเนื่องจากผลของสงคราม จึงทำให้มีพลังอำนาจลดน้อยลง ยกเว้นแต่สหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตรัสเซียเท่านั้นที่มีพลังอำนาจเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งประเทศทั้งสองเป็นประเทศมหาอำนาจที่เหนือกว่าประเทศมหาอำนาจอื่นอีกชั้นหนึ่ง จึงมีการเรียกประเทศทั้งสองว่าประเทศอภิมหาอำนาจ (Super Power Country) สภาพการณ์เช่นนี้จึงทำให้ระบบโลกเปลี่ยนไป คือจากระบบดุลอำนาจ (Balance of Power System) มาเป็นระบบทวิมหาอำนาจแบบกระชับหรือเคร่งครัด (Tight Bipolar System) โดยระบบนี้จะมีขั้วอำนาจ ๒ ขั้ว คือ ขั้วอำนาจฝ่ายเสรีประชาธิปไตยกับขั้วอำนาจฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตรัสเซียเป็นหัวหน้าขั้วอำนาจทั้งสอง อีกทั้งสองประเทศนี้ยังมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเมืองระหว่างประเทศในช่วงระยะเวลานั้นเป็นอย่างมากอีกด้วย ระบบนี้กลุ่มอำนาจ ๒ กลุ่มนี้จะมีบทบาทตรงข้ามกัน และบรรดาประเทศสมาชิกในกลุ่มจะมีอำนาจลดหลั่นกันไปและมีการเชื่อมพึ่งหัวหน้ากลุ่มเป็นอย่างดี และระบบนี้จะไม่มีความมั่นคงและอาจสลายตัวไปได้ถ้าหากไม่มีสายการบังคับบัญชาภายในกลุ่มที่รัดกุมพอ เนื่องจากสายการบังคับบัญชากำลังกลายเป็นไปไต่ยากในทางปฏิบัติ ซึ่งต่อมาก็เป็นเช่นนั้น เพราะฝรั่งเศสได้เกิดมีข้อขัดแย้งกับสหรัฐ ฯ เนื่องจากสหรัฐ ฯ ปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ฝรั่งเศสโดยอ้างว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็นเพราะกองทัพนาโต (NATO) ซึ่งมีอาวุธนิวเคลียร์สามารถให้ความคุ้มครองแก่ฝรั่งเศสได้ นอกจากนี้การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อสหภาพโซเวียตมากยิ่งขึ้นเนื่องจากการขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและทางการเมือง ตลอดจนทางด้านการทูต มีผลทำให้ระบบทวิมหาอำนาจกระชับหรือเคร่งครัด (Tight Bipolar System) มีสภาพกลายเป็นระบบทวิมหาอำนาจที่คลายตัวไม่กระชับ (Loose Bipolar System) เพราะรัฐสำคัญ ๆ

^๑ ประทุมพร วัชรเสถียร, สหประชาชาติในฐานะเป็นระบบโลก, น. ๓๕.

ที่เป็นสมาชิกของชั่วคราวอาจไม่เชื่อฟังรัฐที่เป็นผู้นำของกลุ่มชั่วคราวอีกต่อไป ในระยะ
 ต่อมาชั่วคราวทั้ง ๒ ชั่วได้มีสภาพคลอนแคลนไม่กระชับมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นระบบ
 ทวิมหาอำนาจไม่เคร่งครัดอย่างมาก (Very Loose Bipolar)^๕ แต่อย่างไรก็ตาม
 เท่าที่กล่าวมานี้ก็สามารถเรียกได้ว่า ปัจจุบันโลกยังอยู่ในระบบทวิมหาอำนาจซึ่งผู้มี
 บทบาทสำคัญก็คือสหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตนั่นเอง นึกแต่เพียงเนื้อหาสาระใน
 ขอบลึกข้อยกเท่านั้น สำหรับลักษณะของระบบทวิมหาอำนาจก็คือมีการจัดสรรอำนาจ
 แบ่งเป็น ๒ ชั่วใหญ่ ๆ ดวงกุ่มระหว่างกัน และในแต่ละชั่วคราวก็ยังมีการแบ่ง
 ออกเป็นกลุ่ม (Bloc) ต่าง ๆ อีก ซึ่งประเทศต่าง ๆ จะเข้าร่วมกลุ่มในชั่วคราวใด
 นั้นขึ้นอยู่กับระบบการเมืองของชาติ (National Political System) เป็นตัว
 คัดสินใจเอง โดยมีสหประชาชาติเป็น universal actor ซึ่งไม่มีอำนาจถึงขั้น
 Supranational จึงไม่แตกต่างจาก national actor เท่าใดนัก และไม่ว่า
 national actor หรือ bloc actor ใด ๆ ก็ตามจะมีความคิดเห็นต่าง ๆ กัน
 อย่างไร แต่ที่ย่อมอยู่ในกรอบของความคิดเห็นหลักของแนวความคิดของ ๒ ชั่วใหญ่
 นั้นเอง^๕ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ตัวกระทำหรือผู้มีบทบาทในระบบนี้มี ๒ ประเภท^๖
 คือ

ประเภทแรก ได้แก่ สหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศใน
 ภาคพื้นต่าง ๆ

ประเภทที่สอง ได้แก่ รัฐต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งที่วางตัวเป็นกลางและรวมตัวอัน
 เป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มโลกเสรี กลุ่มคอมมิวนิสต์ เป็นต้น โดยมีสหรัฐอเมริกาและโซเวียต

^๕คีโรตม์ ภาคสุวรรณ, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: ทฤษฎีและพฤติกรรม,
 น. ๑๑๐-๑๑๑.

^๖ประทุมพร วัชรเสถียร, สหประชาชาติในฐานะระบบโลก, น. ๓๖.

^๖คีโรตม์ ภาคสุวรรณ, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: ทฤษฎีและพฤติกรรม,
 น. ๑๑๒-๑๑๓.

เป็นผู้นำของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ภายในแต่ละกลุ่มยังมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ลงไปอีก กลุ่มย่อย ๆ นี้ปรากฏเห็นได้ชัดในกลุ่มประเทศเสรีนิยม ซึ่งกลุ่มย่อย ๆ นี้ยังมีอิทธิพลไม่มากพอที่จะเปลี่ยนนโยบายของกลุ่มใด

จากเท่าที่โลกกล่าวมาข้างต้นจักเห็นได้ว่า ไม่ว่าระบอบโลกจะเป็นระบอบใดก็ตาม ประเทศมหาอำนาจมักจะเป็นตัวการสำคัญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะไปในแง่สร้างสันติภาพหรือไม่มาแต่ตั้งเดิมแล้ว โดยเฉพาะในปัจจุบันประเทศอภิมหาอำนาจคือสหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตก็ยังเป็นตัวแสดงบทบาทสำคัญในด้านการระหว่างประเทศมากขึ้น เพราะประเทศทั้งสองเป็นผู้นำของขั้วอำนาจทั้งสองขั้วซึ่งขัดแย้งกันอยู่ ประกอบกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ อภิมหาอำนาจทั้งสองประเทศก็มีส่วนเข้าพัวพันเกี่ยวข้องกับกรณีนั้น ๆ ด้วยทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น กรณีวิกฤตการณ์ในซาอีร์ ซึ่งสหรัฐ ฯ ให้ความช่วยเหลือฝ่ายรัฐบาลโดยให้เครื่องบิน C 141 ของกองทัพอากาศของคนจากฐานทัพที่อยู่ในเยอรมันตะวันตกและตามชายฝั่งด้านตะวันออกของสหรัฐ ฯ เองลำเลียงพลร่มเบลเยียมและฝรั่งเศสไปช่วยกองทหารซาอีร์สู้พวกกบฏหรือพวกแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติคองโกนั่นเอง ส่วนสหภาพโซเวียตนั้นก็สนับสนุนแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติคองโกโดยการให้ทหารคิวบาซึ่งอยู่ในแองโกลาประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน เป็นผู้ฝึกการรบให้พวกแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติคองโกซึ่งมีฐานอยู่ในแองโกลา นอกจากนี้ยังมีสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สนับสนุนฝ่ายรัฐบาลซาอีร์โดยส่งคณะผู้เชี่ยวชาญการฝึกอาวุธทะเลของจีนไปช่วยฝึกทหารให้^๑ จึงเห็นได้ว่าอภิมหาอำนาจมักเข้าไปยุ่งเกี่ยวในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในโลกอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม นอกจากสหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตแล้ว ยังมีสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกประเทศหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นประเทศที่มีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้นกว่าประเทศมหาอำนาจ

---

^๑ อภิญา รัตนมงคลมาศ, "วิกฤตการณ์ในซาอีร์," ใน จุลสารยุคเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน เล่ม ๗๒, ประทุมพร วัชรเสถียร, ผู้รวบรวม, (กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), น. ๒๐-๒๗.

อื่น ๆ ในโลก ทั้งนี้เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีบทบาทเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศในกลุ่มโลกที่สามเป็นอย่างมาก โดยพยายามทำคนให้เป็นผู้นำของกลุ่มนี้ อันเป็นการขยายบทบาททางการระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน และเป็นประเทศหนึ่งที่พยายามถ่วงดุลย์กับสหภาพโซเวียตมาเป็นเวลานานรองจากสหรัฐ ฯ โดยเห็นได้จากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปถ่วงดุลย์กับสหภาพโซเวียตในแอฟริกา เป็นต้น^๘ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ สืบแทนสาธารณรัฐจีนซึ่งถูกขับออกจากการเป็นสมาชิกภาพของสหประชาชาติ จึงทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในห้ามหาอำนาจในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ^๙ สืบแทนสาธารณรัฐจีนต่อไป

ความแตกต่างระหว่างมหาอำนาจและอภิมหาอำนาจ

สำหรับคำว่า "มหาอำนาจ" และ "อภิมหาอำนาจ" นั้น มิได้มีความหมายคงตัว คุณสมบัติของความเป็นมหาอำนาจเมื่อ ๒๐๐ ปีที่แล้วก็กับความเป็นมหาอำนาจในปัจจุบันก็แตกต่างกัน แต่คุณสมบัติประจำที่เด่นและติดอยู่กับความเป็นมหาอำนาจตลอดมาก็คือ แสตนยานุภาพทางทหาร (Military might) ปัจจุบันการวัดการเป็นมหาอำนาจตลอดจนการเป็นอภิมหาอำนาจของชาติต่าง ๆ นอกจากจะพิจารณาถึงสมรรถภาพในการทำสงครามของรัฐแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างประกอบ อาทิเช่น พลังทางอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ การมีอาวุธนิวเคลียร์อยู่ในครอบครอง บทบาทของชาติในการคัดสินปัญหาระหว่างประเทศ และฐานะของชาติในองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น^{๑๐}

^๘ เรื่องเดียวกัน.

^๙ เขียน ชีระวิทย์, "สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นจอมมหาอำนาจเพียงใด," ใน รวมบทความความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, กมล หองธรรมชาติ, ยูวบรวม, น. ๒๐๘.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, น. ๒๐๓-๒๐๘.

ความเกี่ยวพันของมหาอำนาจกับองค์การระหว่างประเทศ

สำหรับค่านองคการระหว่างประเทศนั้น มหาอำนาจก็จะเป็นประเทศที่มีบทบาทต่อการเมืองในองคการระหว่างประเทศเช่นเดียวกับในวงการ เมืองระหว่างประเทศตามปกติ ทั้งนี้เพราะมหาอำนาจจะเป็นตัวการสำคัญในการก่อตั้งองคการระหว่างประเทศ ดังนั้น การดำเนินการทางการเมืองในองคการระหว่างประเทศจึงมักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของมหาอำนาจหรืออภิมหาอำนาจแทบทั้งสิ้น และจากพัฒนาการต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานขององคการระหว่างประเทศจากอดีตจนถึงปัจจุบันก็จะบ่งเห็นถึงความมหาอำนาจเป็นตัวการสำคัญยิ่งที่เกี่ยว เพราะพัฒนาการต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ไกลหากความมหาอำนาจต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็น Concert of Europe หรือสันนิบาตชาติก็ตาม กรณีของ Concert of Europe จะเห็นได้จากช่วงที่มีมติให้ฝรั่งเศสร่วมกับสเปนยกกำลังทหารไปทำสงครามกับสหรัฐ ฯ เพื่อจะได้เป็นการทำลายคนต่อแหวงแนวความคิดเรื่องสาธารณรัฐอันเป็นภัยต่อการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในขณะนั้น แต่เรื่องนี้ไม่ประสบผล เพราะอังกฤษไม่เห็นด้วยและได้ประกาศออกมาอย่างแน่ชัดว่าอังกฤษจะชักขวางเรื่องนี้ เนื่องจากถ้าอังกฤษปล่อยให้ขอมติดังกล่าวเกิดผล ก็จะทำให้อังกฤษเสียผลประโยชน์และยังเป็นภัยต่ออังกฤษอีกด้วย^{๑๑} และกรณีของสันนิบาตชาติก็จะเห็นได้จากกรณีอิตาลีเข้ายึดครองเอธิโอเปียในปี ค.ศ. ๑๙๓๕ - ๑๙๓๕ ทำให้สันนิบาตชาติมีมติลงโทษทางเศรษฐกิจ (sanction) ต่ออิตาลี อีก ๘ เดือนต่อมาที่มีมติให้ยกเลิกการลงโทษต่ออิตาลี การมีมติลงโทษในเรื่องนี้ ตลอดจนการเพิกถอนการลงโทษก็ดี เกิดจากอิทธิพลของอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการมีมติลงโทษนั้นเป็นการแสดงว่าทั้ง ๒ ประเทศเคารพคอกพันระดุกพันของสันนิบาตชาติ

---

^{๑๑}มัน พัทธโนทัย, กวาอเมริกาจะเป็นมหาอำนาจ, (กรุงเทพฯ าร: ศูนย์การพิมพ์, ๒๕๒๑), น. ๗๑-๘๒.

ส่วนการยกเลิกการลงโทษก็เพื่อให้italiaเป็นกันชนเยอรมัน เป็นต้น^{๑๒} จึงเห็นได้ว่ามหาอำนาจเป็นตัวที่มีอิทธิพลอย่างมากในพัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศในอดีต ความร่วมมือกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อจุดประสงค์ขององค์การระหว่างประเทศจะไม่ประสบผลสำเร็จตามมหาอำนาจไม่ให้ความร่วมมือหรือเห็นพ้องด้วยกับความร่วมมือนั้น สำหรับองค์การสหประชาชาติในปัจจุบันซึ่งนับได้ว่าเป็นระบบการรักษาความมั่นคงร่วมกัน แต่ก็มีผู้วิจารณ์เอาไว้ว่า

โดยที่สหประชาชาติเป็นเครื่องมือแห่งความมั่นคงร่วมกัน แต่ก็เป็นสิ่งที่ไม่เป็นจริงนัก เพราะสหประชาชาติจะสามารถระงับกรณีพิพาทที่ไม่สำคัญได้ สำหรับกรณีสงครามเกาหลี สหประชาชาติก็ไม่สามารถป้องกันได้ ทั้งนี้ เนื่องจากนับแต่สหประชาชาติก่อตั้งขึ้นมา สมาชิกสหประชาชาติก็ถูกแบ่งให้อยู่ในกลุ่มของข้าอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน ๒ ข้าอำนาจ^{๑๓}

จึงเห็นได้ว่าอภิมหาอำนาจเป็นควมผลักดันทางการเมืองในสหประชาชาติ และการที่สองอภิมหาอำนาจขัดแย้งกันนี้ทำให้การดำเนินการของสหประชาชาติไม่เป็นผลในกรณีที่อภิมหาอำนาจเข้าไปพัวพันในวิกฤตการณ์ใด ๆ เช่น กรณีสงครามเกาหลี เป็นต้น การที่สหประชาชาติไม่สามารถต้านอิทธิพลของระบบโลกในปัจจุบันได้เช่นนี้จึงทำให้สภาพภายในสหประชาชาติและโลกโดยส่วนรวมมีลักษณะไม่แตกต่างจากกันคือ^{๑๔}

^{๑๒} ฐนาสฤษฏี สตะเวทิน และ กฤษณา กุศลลาภ, องค์การระหว่างประเทศ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๖), น. ๕๔.

^{๑๓} Kurt London, The Permanent Crisis, (New York: Walker & company, 1962), p. 165-166.

^{๑๔} ประทุมพร วัชรเสถียร, สหประชาชาติในฐานะเป็นระบบโลก, น. ๔๓-๔๔.

๑. ความคล้ายคลึงของโครงสร้างของทั้ง ๒ ระบบ ปัจจุบันระบบโลก เป็นแบบ Loose Bipolar โดยมีโครงสร้างคือ

- ๑.๑ มีขั้วอำนาจสำคัญ ๒ ขั้ว
- ๑.๒ มี universal actor ที่มีอำนาจไม่ถึงขั้น supranational
- ๑.๓ มีกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีนโยบายแตกต่างจากขั้วอำนาจทั้งสองนอกเหนือ จากกลุ่มอำนาจหลัก ๒ กลุ่ม

ซึ่งสภาพโลกในปัจจุบันก็เป็นเช่นนี้ เพราะขั้วอำนาจสำคัญอยู่ที่สหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียต มีสหประชาชาติเป็น universal actor และยังมีกลุ่มประเทศ เล็ก ๆ อีกมากมาย เช่น กลุ่ม non-alignment เป็นต้น ในสหประชาชาติเองนั้นก็ เป็นเช่นเดียวกัน ในมหาอำนาจ ๕ ประเทศนั้น สหรัฐ ฯ และสหภาพโซเวียตเป็น ขั้วอำนาจสำคัญที่มีบทบาทให้เกิดการตัดสินใจหรือยับยั้งการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่อง หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มต่าง ๆ (bloc) เช่น กลุ่มลาตินอเมริกา กลุ่มอาหรับ เป็นต้น

๒. ลักษณะซ้อนกันของผู้แสดงหรือผู้มีบทบาทในระบบทั้งสอง เนื่องจาก โครงสร้างของระบบโลกและระบบสหประชาชาติมีลักษณะซ้อนกัน ดังนั้น บทบาท ของผู้แสดงหรือผู้มีบทบาทในระบบทั้งสองจึงซ้อนกันด้วย

๓. กฎเกณฑ์ (Rule of Game) ที่เหมือนกันของพฤติกรรมต่าง ๆ ในระบบทั้งสอง ทั้งนี้ก็เพราะกฎบัตรสหประชาชาติไม่สามารถเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่ ประเทศต่าง ๆ เคยปฏิบัตินอกสหประชาชาติได้ ซึ่งก็คือประเทศต่าง ๆ จะถูกแยก ออกให้อยู่ในขั้วอำนาจใดขั้วอำนาจหนึ่ง และแต่ละกลุ่มจะพยายามขจัดฝ่ายตรงข้าม ที่มีผลประโยชน์ขัดกัน ตลอดจนพยายามแสวงหาอำนาจเพิ่มขึ้นทุกทาง เพื่อจะได้ อยู่ในฐานะที่แข็งแกร่งกว่าฝ่ายตรงข้าม ในกรณีที่ไม่สามารถระงับข้อพิพาทโดยสันติได้ ก็จะใช้สงครามเป็นเครื่องตัดสิน กฎเกณฑ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่สมาชิกสหประชาชาติใช้ ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะการวิเคราะห์บทบาทและอิทธิพลของอภิมาหาอำนาจในสหประชาชาติ

ในการศึกษาเรื่องอภิมาหาอำนาจ: พลังผลักดันทางการเมืองในสหประชาชาตินี้จะเห็นได้ชัดเมื่อพิจารณาปัจจัยภายในของสหประชาชาติเองนับแต่ก่อตั้งว่าอภิมาหาอำนาจนั้นมีส่วนผลักดันอยู่มากน้อยเพียงใด ตลอดจนองค์ประกอบในซึ่งเกี่ยวข้องกับในด้านการเมืองระหว่างประเทศเปิดโอกาสให้อภิมาหาอำนาจมีอิทธิพลอยู่มากน้อยเพียงใด ตลอดจนกลุ่มประเทศต่าง ๆ มีผลกระทบต้ออิทธิพลของอภิมาหาอำนาจได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้จะต้องดูจากปัจจัยภายนอก คือ นโยบายของอภิมาหาอำนาจต่อสหประชาชาติเป็นอย่างไร และนโยบายต่อกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในสหประชาชาติเป็นอย่างไรจึงมีผลทำให้อภิมาหาอำนาจมีอิทธิพลหรือมีบทบาทในการตัดสินใจหรือไม่ตัดสินใจในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหประชาชาติ อีกทั้งในกรณีปัญหาต่าง ๆ ในสหประชาชาติ ถ้าอภิมาหาอำนาจเห็นพ้องต้องกัน ปัญหานั้นก็จะลุล่วงไปด้วยดี ถ้าปัญหาใดอภิมาหาอำนาจขัดแย้งกัน ปัญหานั้นก็จะไม่สามารถตกลงกันได้

การศึกษาในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษาว่า อุดมการณ์ของสหประชาชาติมีไว้อย่างละเอียด แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถที่จะหนีไปจากอิทธิพลของอภิมาหาอำนาจได้แต่อย่างใด และในทางปฏิบัติ การดำเนินการของสหประชาชาติก็ตกอยู่ในอิทธิพลของอภิมาหาอำนาจ ยกเว้นในกรณีที่ไม่สำคัญนัก สหประชาชาติจึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผล